

**Інститут Східної Європи
Eastern-European Institute**

Віктор Ідзьо

**Християнська культура давнього Перемишля за свідченнями
археологічних джерел починалася з перемишльського замку.
Історико-фотографічне дослідження**

Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2020

**Друкується за рішенням Кафедри українознавства
Інституту Східної Європи, протокол №3, від 4 травня 2020р.**

Рецензенти:

Артюх В. - кандидат історичних наук, доцент Кафедри українознавства, вчений секретар Вченої Ради Інституту Східної Європи, завідувач відділення «Стародавньої історії України» Інституту Східної Європи, лауреат міжнародної премії імені короля Данила Галицького.

Васильєв О. - доктор економічних наук, професор, академік, завідувач відділення «Економіко-етно-соціальних досліджень та просування інвестиційних проектів» Інституту Східної Європи.

Гаркуша В. - доктор юридичних наук, професор Кафедри українознавства Інституту Східної Європи, президент Академії Наук «Трипільська Цивілізація».

Кононенко П. - доктор філологічних наук, професор Кафедри українознавства, Голова Вченої Ради Інституту Східної Європи.

Недюха М. - доктор філософських наук, професор Кафедри українознавства Інституту Східної Європи.

Огірко О. - доктор філософії, професор Кафедри українознавства Інституту Східної Європи.

Партико З. - доктор філологічних наук, професор Кафедри українознавства, завідувач відділення «Філології та журналістики» Інституту Східної Європи.

Пасічник В. - доктор наук з державного управління, професор, завідувач Кафедрою європейської інтеграції Інституту державного управління Національної Академії державного управління при президенті України, професор відділу «Міжнародної громадянської співпраці» Інституту Східної Європи.

Хитрук В. - кандидат філологічних наук, доцент Кафедри українознавства, завідувач відділення «Санскритології», виконуючий обов'язки професора, керівник Карпатського відділення Інституту Східної Європи.

Віктор Ідзьо.

Християнська культура давнього Перемишля за свідченнями археологічних джерел починалася з перемишльського замку. Історико-фотографічне дослідження. - Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2020р. - 62с.

ISBN 996-70-66-31-20

Наукова праця академіка, віце-президента Академії Наук «Трипільська Цивілізація», академіка Академії Наук Євразії, академіка Академії Наук Вищої Школи України, доктора історичних наук, професора Університету «Львівський Ставропігон», професора Римського університету імені Павла Апостола, завідувача Кафедри українознавства, директора Інституту Східної Європи (ІСЄ) та головного редактора наукового журналу «Українознавець» Віктора Ідзя «Християнська культура давнього Перемишля за свідченнями археологічних джерел починалася з перемишльського замку. Історико-фотографічне дослідження» вперше засобами сучасного історико-фотографічного дослідження робить фактологічний аналіз археологічних, письмових джерел та наукових праць, який право наголошувати, що християнська культура давнього Перемишля починалася з перемишльського замку.

В основі даного історико-фотографічного дослідження лежать наукові експедиції, презентації в місті Перемишлі, в Республіці Польща вчених Інституту Східної Європи які активізували науково-освітню та культурно-християнську співпрацю Інституту Східної Європи як з Перемишльським Відділом Українського Історичного Товариства в Польщі та і з Інститутом Полуднєво-Всхідним у Перемишлі в 2001-2019 роках.

Дане напрацювання, яке присвячене світлій пам'яті засновника та першого голови Перемишльського Відділу Українського Історичного Товариства в Польщі, магістра та доцента Михайла Козака анонсується і демонструється також і для друзів з мережі ФСБУК.

Використані в праці археологічні, письмові та історико-фотографічні джерела яскраво засвідчують активну науково-освітню співпрацю Інституту Східної Європи як з Перемишльським Відділом Українського Історичного Товариства в Польщі так і з Інститутом Полуднєво-Всхідним у Перемишлі в 2001-2019 роках.

З працею «Християнська культура давнього Перемишля за свідченнями археологічних джерел починалася з перемишльського замку. Історико-фотографічне дослідження» також можна познайомитися на сайті ІСЄ.

ISBN 996-70-66-31-20

© Ідзьо В.С., 2020р.

Християнська культура давнього Перемишля за свідченнями археологічних джерел починалася з перемишльського замку. Історико-фотографічне дослідження

Сукупність проаналізованих джерел за 2000-2020 роки дає підстави наголошувати, що Перемишль уже в IX-X століттях був великим столичним політичним, адміністративним, економічним та релігійним центром хорватів

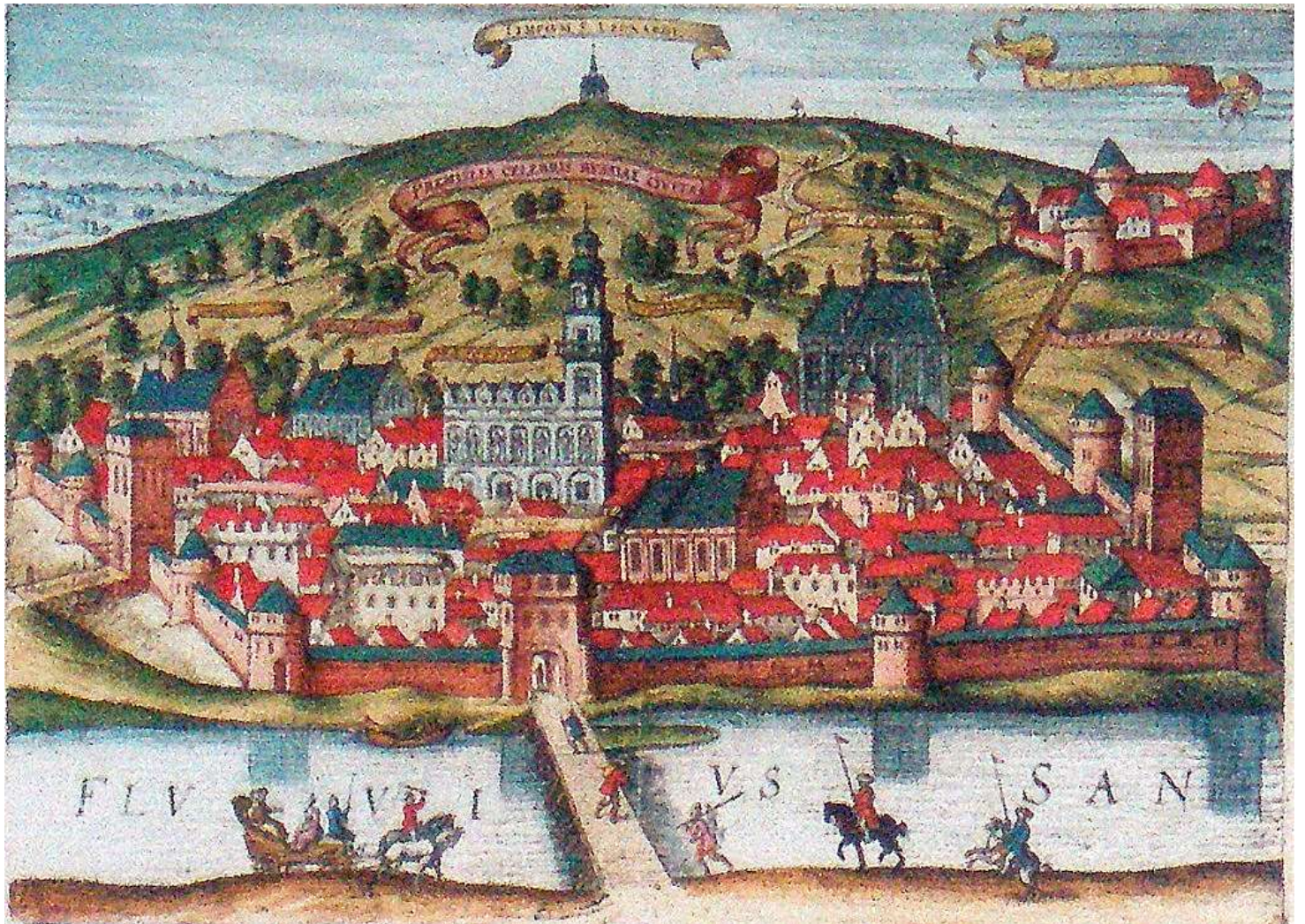
Перший етап становлення християнства в Перемишлі відбувся в епоху релігійного домінування Візантійської імперії V-VIII століттях нашої ери, другий під безпосереднім впливом Велико-Моравської держави (VIII-IX ст.)

Вивчення розвитку християнства в місті Перемишлі IX-XIV століттях, в контексті вивчення українського міського політичного, торгово-економічного та культурно-релігійного життя у IX-XIV століттях, має велике значення для української християнської церкви. Безсумнівно, що його з'ясування слід спостерігати через призму релігійних зв'язків Візантійської, Велико-Моравської, держав, західного слов'янства з стародавнім Перемишлем на зорі його політичного життя у VIII-IX століттях. Нам відомо, що в IX, X, XI та в XII століттях Візантія, Мораво-Паннонія, Київська Русь, Чехія, Угорщина та Польща були близькими християнськими сусідами Перемишльського князівства, де Візантійська імперія, в подальшому Велико-Моравська держава, як найблищі сусіди Перемишльського князівства, були найбільш ранніми зародженнями християнства, які вплинули на зародження та становлення християнства в Перемишльській землі. Власне Візантійська імперія у 640 році хрестила хорватську знать, а Велико-Моравська держава, стала поширювачем Кирило-Мефодіївської релігійної писемності, яка стала основним джерелом для всіх слов'янських християнських держав в тому числі і для Перемишльської державності, відомої з візантійських джерел, як – Велика-Біла Хорватія.

У X столітті, за свідченнями польського хроніста Яна Длугоша: "Перемишль був надзвичайно великим містом, єпископським центром, з князівською політичною адміністрацією та розвинутою міжнародною торгово-економічною системою. У місті проживала велика кількість багатих міщан, велика кількість руської шляхти. Захищав місто великий військовий гарнізон з різноманітним військовим спорядженням. Місто було укріплене глибокими ровами і насипними валами"...

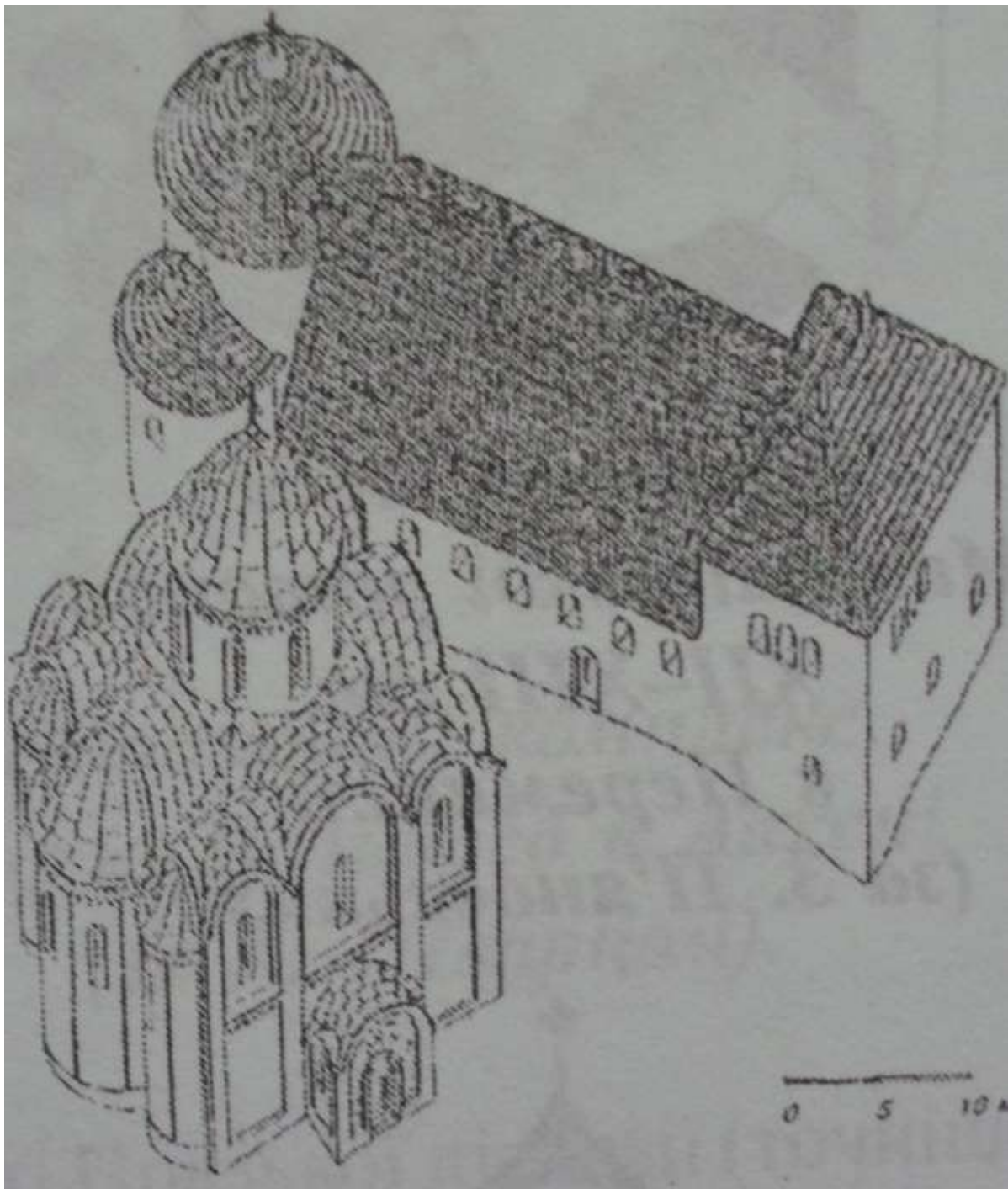

ROTUNDA I PALATIUM

W KOŃCU X WIEKU NA DZISIEJSZYM WZGÓRZU ZAMKOWYM WZNOŚ SIĘ POTĘŻNY GROD OTOCZONY WĄŁAMI. DOŁY MAJDAŃ ZABUDOWANY BYŁ DREWNIANYMI DOMOSTWAMI, WŚRÓD KTÓRYCH W POŁUDNIOWEJ, NAJWYŻSZEJ CZĘŚCI ZNAJDOWAŁA SIĘ KAMIENNA ŚWIATYNIA W KSZTAŁCIE ROTUNDY Z APSYDĄ. DO ROTUNDY OD STRONY POŁOŻNEJ PRZYLEGAŁO KROJNYM BOKIEM PALATIUM RÓWNIEŻ Z KAMIENIA. OKAZAŁE Z PEWNOŚCIĄ PIĘTROWE, ZAŁOŻONE NA RZUCE PROSTOKĄTNE O WYMIARACH ZEWNĘTRZNYCH 15,20 × 34,20 M. BUDOWLE ŁĄCZYŁ SIĘ Z ARCHITECTURĄ ZACHODNIOEUROPEJSKĄ, POŚREDNIO, A BEZPOŚREDNIO Z POLSKĄ PIERWSZYCH PIĄSTÓW, BOWIEM ANALOGICZNE REZYDENCJE ZNANE SĄ U NAS Z OSTROWIA NA JEZIORZE LEDNICKIM KOŁO GNIEZNA, W GIECZU W WIELKOPOLSCIE, WISŁICY, PROCKU I KRAKOWIE.

ROTUNDA AND PALLATIUM

ON A TODAY'S CASTLE HILL, A HUGE STRONGHOLD SURROUNDED BY EMBANKMENT WAS ASCENDED AT THE END OF 10th CENTURY. A BIG MAIDAN WAS BUILT OVER WOODEN HOUSES. AMONG THESE HOUSES IN THE SOUTHERN PART A STONE TEMPLE IN THE FORM OF A ROTUNDA WITH AN APSE WAS SITUATED. A PALLATIUM WAS ATTACHED TO THIS ROTUNDA ON THE NORTHERN SIDE. THIS PALLATIUM WAS MADE OF STONE AND CONSISTED OF A FEW STOREYS. IT WAS PUT ON A RECTANGLE WHOSE SIZE WAS 15,20 × 34,20 METERS. THOSE BUILDINGS ARE INDIRECTLY CONNECTED WITH EUROPEAN ARCHITECTURE AND DIRECTLY WITH POLAND OF THE FIRST KINGS. AS ANALOGICAL RESIDENCES ARE RECOGNISED IN POLAND, FOR INSTANCE, OSTROWIA BY LEDNICKIE LAKE NEAR GNEZNO, GIECZ, WISLICA, PROCK AND CRACOW.

Місто Перемишль проводило широкомаштабну міжнародну торгівлю, як на сході так і на заході, що підкріплюється свідченням Печерського Патерика під 1084 роком “про торгові лодії, що прийшли у Київ з Перемишля”.

Як засвідчують джерела, місто Перемишль в українській політичній системі та в українському історичному екскурсі, з'являється на сторінках Руського літопису в 981 році зразу, як могутній політичний, економічний та релігійний, центр. Не має сумніву, наголошує історик Я.Д.Ісаєвич, що топонім Перемишль утворений від особистого імені “Перемисл” за допомогою суфікса “шль”. Словоутворення Перемишль, на думку дослідника, було поширене на суміжних територіях в західних слов'ян і широких просторах східнослов'янського світу у Прикарпатті та Подністров'ї. У вітчизняних джерелах нам відомі князі: Перемисл, Гостомисл, Осмомисл. Наявність таких назв в Західно-Українських землях, як Перемисл, Добромисль, Радомисль, Хотимисль цілком доповнює топонім Перемишль і пов'язує західно-українську етно-топонімічну структуру, що відкидає будь яке чеське чи польське трактування топоніма чи власної назви Перемишль. Можна схилитися до думки, що назва Перемишль виникла від власної назви, імені видатної особи, засновника міста, типу: Гостомисл, Добромисл, Радомисль і. т. д. Окрім стародавнього Перемишля галицького на східнослов'янських територіях є населені пункти з аналогічними назвами: село Перемишль в Житомирській області, місто Перемишль в Росії (біля Калуги), може вказувати на напрямок колонізації слов'янами східних територій з Перемишля.

При усіх висунутих вченими гіпотезах, назву міста над рікою Саном, Перемишль, слід вважати слов'янською і пов'язувати з плеємним об'єднанням хорватів, про що наголошують і дослідники, які вивчають становлення державності у Перемишлі на Сяні.

Взаємовідносини Польщі і Хорватії і зокрема Перемишля з Краковом в X столітті найкраще, на нашу думку, дослідив у XIX столітті історик І.Лінніченко, який досконало вивчив, з цієї проблеми, свідчення Яна Длугоша, які відносяться до хорватської історії Галичини IX-X століть. Проаналізувавши свідчення Яна Длугоша, І.Лінніченко прийшов до висновку, що в кінці X століття в 970-993 роках Велика чи Біла Хорватія, з столичним центром у Перемишлі, існувала, як незалежна центрально-європейська держава. Велика чи Біла Хорватія була зв'язана “Договорами добросусідства з Польщею і Угорщиною” управлялася з Перемишля великим хорватським князем Всеволодімером, на дочці якого в другім своїм шлюбі був одружений великий польський князь Мешко.

Польський хроніст Ян Длугош називає ім'я цієї хорватської княгині – Євдокія, титулюючи її “княгинею Галицькою”. Далше Ян Длугош наголошує, що майбутній польський король Болеслав хоробрий був народжений від цього шлюбу. У подальшому згідно свідчень Яна Длугоша, великохорватський князь Всеволодімер, всі хорватські князі і бояри, його союзник і родич польський князь Мешко погинули в кровопролитній битві з київським великим князем Володимиром у 993 році під час затяжної хорватсько-руської війни 992-993 років, що відмічено і київським літописом. Таким чином, наголошує Ян Длугош, по загибелі останніх хорватських князів прийшов упадок державного улаштування Великої чи Білої Хорватії, яка залишилась без князівського управління. Болеслав хоробрий вирішив, здобув Перемишль і Галичину-Хорватію, як законний її володар, оскільки в його жилах текла кров останніх хорватських князів. Він йдучи в похід в Хорватію-Галичину взяв з собою свою маму велику княгиню польську і хорватську Євдокію і забрав Перемишль і Галичину як віно (власність) своєї мами, останньої хорватської княгині. Тому, наголошує Ян Длугош, русини спершу терпіли правління Болеслава, як номінально законного свого володаря.

Далше І.Лінніченко аналізуючи свідчення Яна Длугоша наголошує: “що поляки несправедливо поводитись в Галичині за що були вигнані всенародним обуренням русинів. Вигнавши поляків вони запросили собі природного руського князя Ростислава, який одружившись на угорській принцесі Ілоні і склавши з угорцями союз проти поляків став першим законним руським володарем Перемишля”.

Така історична доля Перемишля, як князівського центру в X столітті цілком вірогідна. Таку долю в середньовічні часи зазнавали багато міст, які по тих чи інших причинах були змушені змінювати князівські династії. Тому, на нашу думку, свідчення Яна Длугоша, цілком корелюються з вітчизняними джерелами і є достовірними. При написанні своєї роботи Ян Длугош, і це уже не раз відзначалося дослідниками його творчості, почерпнув більш старіші, надійшовші до нашого сьогодення стародавні хорватські та перемишльські джерела. Тому всі почерпнуті у Яна Длугоша свідчення, які пов'язані з Перемишлем, при критичному вивченні, є дуже цінні. Без сумніву є те, що за свідченнями Яна Длугоша, ми можемо вважати, що Перемишль у IX-XI століттях був у Європі одним із ключових політичних, економічних та релігійних центрів.

З другої сторони християнство яке стало домінуючим у релігійній культурі та літературі в стародавні часи Візантійської (V-X ст.) та Велико-Моравської (IX-X ст.) держав, не могло обійти і стародавню Перемишльську землю. Християнство в епоху політичного розвитку Перемишля у IX-X століття, діє як могутній історичний та політичний фактор, дія якого простягається на усі сусідні з Перемишльською землею, слов'янські народи, які приймають християнство, як державну релігію.

Тому без вивчення зародження та становлення християнства у Перемишльській землі не можна усвідомити історично-релігійні процеси, які проходили у ті далекі часи в басейні ріки Сян.

Однак слід зауважити, що в християнській культурі Перемишля з самого початку відчутний візантійський могутній державно-політичний вплив.

В науковій та релігійній літературі IX століття відчутний християнсько-візантійський і відчасти християнсько-болгарський вплив на Перемишльське князівство, його суспільство, передову громадську думку, яка формує християнську культуру за візантійським зразком. Як бачимо із християнських символів Перемишля, досліджених археологічно, західно-християнський вплив IX-X століттях малопомітний. Ми не знаходимо великих наукових монографій в яких би були згруповані та археологічно досліджені, ранні могутні сліди римського ранньохристиянського впливу на Перемишльську землю. Тому залишаються не виясненими обшири ранньохристиянського впливу на давньоукраїнську релігійну культуру та часу її проникнення в Перемишльську землю, хоча специфічні риси ранньохристиянського римського світогляду і проглядаються у давньоукраїнській християнській літературі IX-XII століть, що бачимо по літературних нашаруваннях з Перемишльської землі.

Одне таке надзвичайно цікаве релігійне джерело у нас є, це Галицьке Євангеліє 1144 року. Більш детальне дослідження цього унікального джерела дає право говорити, що воно було написане раніше ніж у 1144 році. Вже історик Я.Ісаєвича у XX столітті наголошував, що воно написане на сербо - хорватській мові.

Сьогоднішні санкт-петербургські вчені вважають, що Галицьке євангеліє є кирило-моравського походження і попало у власність угорських королів, як спадок Велико-Моравської християнської держави, яку у 896-898 роках завоювали угри. Ставши християнами угри зберегли кирило-моравські християнські цінності та письмові християнські пам'ятки Велико-Моравської держави.

Одим із таких яскравих представників християнської велико-моравської культури і є Галицьке євангеліє з яким угорська принцеса Софія, дочка найосвіченішого угорського короля XII століття "Кальмана - книжника" як з "посахом" - приданим, приїхала після одруження до свого чоловіка перемишльського князя, майбутнього володаря Галичини, князя Володимира Володаровича у Перемишль.

Така християнська традиція у той час в Європі була поширеною, згадаймо хоча би Реймське євангеліє з яким княжна Анна, дочка великого київського князя Ярослава Мудрого, приїхала у Францію.

Таким чином спочатку кирило-моравське євангелія, яке відоме як Галицьке, до 1130 по 1141 року перебувало у Перемишлі і символізувало традиційний релігійний зв'язок Перемишльщини з Велико-Моравськими релігійними і культурними традиціями.

Достоменно відомо, що в XI столітті в Перемишльську Русь приїжджали купці з Костянтинополя, Відня, Аусбурга. По дорозі в Перемишльську Русь вони проїжджали Пешт і Остригом.

В XI столітті Русь-Україна була тісно зв'язана з західним світом через такі міста як Перемишль і Галич.

В праці візантійського імператора Костянтина Багрянородного "Про управління імперією" ми знаходимо свідчення про суспільно-політичний лад слов'янської держави Великої чи Білої Хорватії (VII-X століття), яка знаходилась на території Прикарпаття та Подністров'я. Згідно зі свідчень Костянтина Багрянородного "Велика чи Біла Хорватія", з столичного центру Перемишля, була в постійній сфері політичного та релігійного впливу Візантійської імперії. В час написання твору (VII-X ст.) вона була ще не хрещена, очолювалась своїм великим князем, мала кінне і піше військо. Хоча, наголошує Костянтин Багрянородний, в VII столітті, в 640 році, частина хорватської знаті була хрещена священниками із Риму, однак в цілому на сьогоднішній час, вона очолюється нехрещеним князем. Її територія знаходилась, згідно свідчень Костянтина Багрянородного: " за Багібарією (Карпатами), за турками (угорцями), проходила по території Прикарпаття та Подністров'я, де в нижньому Подністров'ї Велика чи Біла Хорватія межувала з паначитами (печенігами). На Заході прикладною рікою Великої чи Білої Хорватії була ріка (Бісла) – Вісла, що у Польщі"...

При такому стратегічному положенні Великої-Білої Хорватії, Візантійська імперія намагалася з усіх сил поширити в ній християнський вплив з самого початку свого існування, як великої держави. З історичних джерел ми знаємо, що цей процес проходив з VII по IX століття.

Та в 869 році ситуація змінилася в користь наростаючої політичної могутності Велико-Моравського князівства, яке стало християнською державою в Центральній Європі. Спочатку князі Святополк, а у подальшому князь Ростислав моравський почали активно поширювати християнство в Словаччину (Нітранський регіон), Закарпаття та в Велику-Білу Хорватію, зокрема її столичний центр Перемишль. В цей час в Прикарпатті та Подністров'ї ішов процес становлення християнства по західному зразку, однак цей процес не був закріплений із-за падіння Велико-Моравської держави, яка була знищена прийшлими уграми-язичниками. Однак не викликає сумніву, що у тій чи іншій формі Велика-Біла Хорватія, її столичний центр Перемишль, як і сусідня Польща, як наголошував К.Багрянородний, знаходилася під впливом Велико-Моравської держави, яка створила єпископський центр в Перемишлі вже в IX столітті, що підтверджують археологічні дослідження.

Археологічні дослідження, які ми проаналізували вище доповнюються археологічними джерелами з Перемишльському замку, які провів археолог А.Жакі, що дозволило виявити дві кам'яні будівлі. Перша мала три овальні аспіди, характерні для перед-романських церковних будівель Західної Європи, які схожі на краківську ранньо-християнську каплицю на Вавелі IX-X століття. Вчені, цю визначну релігійну споруду в Перемишлі, визначили як ранньо-християнську культову споруду, яку можна вважати, як церкву. Не далеко від культової будівлі (церкви) був відкритий чотириохкутний фундамент будівлі, яка як вважає А.Жакі, належала церковному єпископу і послуговувала йому як резиденція. На місці цих двох культових споруд знайдено багато речей, які служили для відправлення християнського культу.

Аналіз археологічних джерел від Закарпаття через Карпати до Сяну дають право наголошувати, що столичний центр Великої чи Білої Хорватії, Перемишль, уже в IX століття був християнізований місіонерами з Великої Моравії.

Згідно свідчень документів імператора Генріха IV в якому він підтверджує папський документ 973 року, стає ясно, що Перемишльська земля знаходилася під впливом Пражської єпископії. Її релігійні центри знаходились по поселення, що були розміщені по ріках: Сян, Бистриця, Лімниця, Прут, Дністер і по прилягаючих до нього територіях від Перемишля до Галича.

Польський літописець Ян Длугош наголошував, що: "Перемишль був дуже добре укріплений, в ньому стояв сильний руський гарнізон і в замку князя дружина"...

Європейські джерела наголошують, що уже князя Ростислава перемишльського у Європі титулювали "DUX RUTENORUM" – князем руським, Рюрика Ростиславовича "DUCES RUTENORUM" – герцогом Руси. Князя Володаря Ростиславовича Перемишльського в XII столітті європейські вже джерела титулюють "KÖNIG RUTENORUM", "REX RUTENORUM" – "королем Гірської країни Перемишльської".

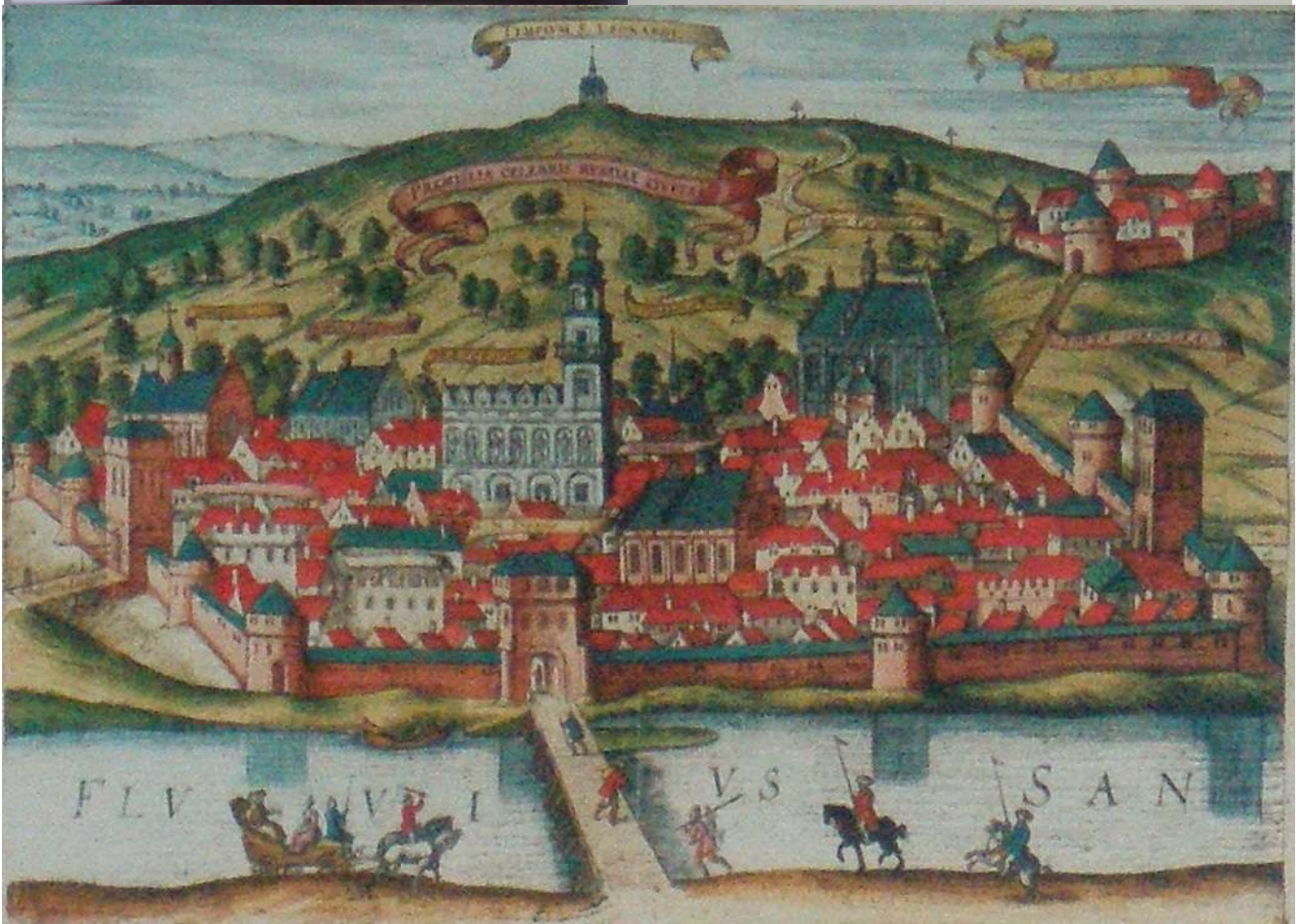

Презентація книги «Стародавній Перемишль (IX – XII ст.): зародження та становлення української християнської релігійної культури на Сяні» в українському народному домі в Перемишлі.

22 листопада 2010 року в переддень 50-ти ліття доктора історичних наук, професора, академіка Академії Наук Вищої Школи України Віктора Ідзя в Українському Народному Домі в Перемишлі (Польща) відбулась презентація наукової праці «Стародавній Перемишль (IX - XIIст.): зародження та становлення української християнської релігійної культури на Сяні», що вийшла у львівському видавництві “Сполом” у вересні 2010 року.

Засновник Львова король Данило та Українська держава в XIII столітті

до 700-річчя
першої писемної згадки міста Львова
(1296-2000)

У презентації взяли участь представники Перемишльсько-Варшавської Митрополії Української Греко-Католицької Церкви(УГКЦ), зокрема архієпископ і митрополит Перемишльсько-Варшавський, владика Іван, священники Митрополії, представники Українського Історичного Товариства в Польщі(Перемишльське відділення), на чолі з мігістром-доцентом М.Козаком, Об'єднання українців Польщі, на чолі з головою Перемишльського відділу ОУП пані Марією Туцькою, представники української релігійної громади міста Перемишля, зокрема пан В.Пайташ, пані К.Козак та інші, директор Української книгарні в Перемишлі В.Лазорко, представник українських мас - медіа в Польщі, пан Б.Гук, чисельна українська громада міста Перемишля на чолі з О.Дрозд.

Презентацію благословив митрополит Перемишльсько-Варшавський, владика-митрополит, Іван, а відкрив офіційну презентацію. голова Перемишльське відділення Українського Історичного Товариства в Польщі, доцент Михайло Козак, який привітав доктора історичних наук, професора, академіка Віктора Ідзя з 50-ти літтям та виходом нової праці, яка є дуже актуальною для української громадськості в Перемишлі “Стародавній Перемишль (IX - XIIст.): зародження та становлення української християнської релігійної культури на Сяні”.

До привітань з нагоди 50 - ти ліття академіка В.Ідзя(1960-2010рр.) долучився і митрополит Перемишльсько-Варшавський, владика Іван, священники Перемишльсько-Варшавської Митрополії, які наголосили на необхідності перевидання наукової праці “Стародавній Перемишль (IX - XIIст.):зародження та становлення української християнської релігійної культури на Сяні” з якою вони вже ознайомилися до презентації, польською мовою.

В ході презентації доктором історичних наук, професором, академіком В.Ізью були докладно висвітлено наукову проблему: “ зародження та становлення української християнської релігійної культури на Сяні й зокрема на території стародавнього Перемишля у IX - XII століттях, визначено пріоритетні напрямки подальшого вивчення українських старожитностей в Перемишльськiм Краю та їх каталогізації у співпраці з науковими представниками Перемишльсько-Варшавської Митрополії Української Греко-Католицької Церкви(УГКЦ), зокрема, вченим філософом та теологом митрополитом Перемишльсько-Варшавським, владикою Іваном, головою Перемишльського відділення Українського Історичного Товариства в Польщі, доцентом М.Козаком, вченими Інституту Полудньово - Всходнього в Перемишлі на чолі з доктором історичних наук С. Стемпнем”...

Внаслідок актуальності співпраці та подальшого дослідження проблеми “Стародавній Перемишль (IX - XIIст.):зародження та становлення української християнської релігійної культури на Сяні”, за клопотанням голови Перемишльського відділення Українського Історичного Товариства в Польщі, доцента Михайла Козака, доктора історичних наук, професора, академіка Віктора Ідзя було обрано “Науковим радником, консультантом з проблем вивчення українських старожитностей Перемишльського краю”...

На завершення презентації праці “Стародавній Перемишль (IX - XIIст.):зародження та становлення української християнської релігійної культури на Сяні”, автор відповів присутнім на їх запитання, влаштував по означеній проблемі широкомасштабну дискусію...

Список використаних джерел та літератури:

- 1.Ідзьо В.С.Стародавній Перемишль (IX - XII). Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2000 - Т. IV.
- 2.Ідзьо В. Релігійна культура Європи та зародження, становлення і розвиток християнства на території України. - Львів “Ліга - Прес”, 2007.
- 3.Ідзьо Віктор. Стародавній Перемишль (IX - XIIст.):зародження та становлення української християнської релігійної культури на Сяні. - Львів “Сполом”, 2010. - 40с.
- 4.Ідзьо Віктор. Стародавній Перемишль (IX – XIIст.):зародження та становлення української християнської релігійної культури на Сяні. - Газета Пульс Ставропігії. - Львів, 15 вересня 2010р. – 5.№22-ого листопада 2010р. о 5-ій год. Український Народний Дім в Перемишлі, Перемишльське відділення українського історичного товариства в Польщі, проводять презентацію наукової роботи професора Віктора Ідзя “Стародавній Перемишль: (IX-XIIст.) - зародження та становлення української християнської культури на Сяні”. - Греко-Католицький Церковний Вісник. – Перемишль, 21 листопада 2010р. - Ч.46. - С.42. - С.4.
- 6.В Перемишлі, в Народному Домі, 22-го листопада о 5-ій год. відбудеться презентація наукової роботи професора Віктора Ідзя “Стародавній Перемишль(IX-XIIст.) - зародження та становлення української християнської культури на Сяні”. - Греко-Католицький Церковний Вісник. - Перемишль, 21 листопада 2010р. - Ч.47. - С.4

1.Картина. Вид Перепишля. Художник Jerzy Braun 1617r .

2.Картина. Великі князі України. Володимир та Ольга. Художник Г.Тимків. Перемишль, 1836р.

3.Печатка єпископа Перепиля X століття.

4.Картина А. П. Пилиховського “Король Данило Галицький їде на поміч польському князеві Конрадові Мазовецькому”. Львів, 1896 р. (Зберігається в приміщенні Перемишльського відділу Об'єднання українців Польщі).

Українське міське політичне, торгово-економічне та культурно-релігійне життя у IX–XIV століттях на прикладі стародавнього українського міста Перемишля.

5 квітня 2019 року у відділі «Християнської історії» Інституту Східної Європи (ІСЄ) відбулось обговорення наукового дослідження доктора історичних наук, професора, академіка, завідувача відділу «Християнська історія» Кафедри українознавства, директора Інституту Східної Європи, головного редактора наукового журналу «Українознавець» Віктора Ідзя «Українське міське політичне, торгово-економічне та культурно-релігійне життя у IX–XIV століттях на прикладі стародавнього українського міста Перемишля».

У обговоренні взяли участь науковці Інституту Східної Європи, завідувачі відділень Кафедри українознавства, члени редакційної ради та редколегії наукового журналу «Українознавець», офіційний рецензент, завідувач відділу «Християнська філософія» доктор філософії, професор ІСЄ Олег Огірко, Вчений секретар Вченої Ради ІСЄ, завідувач Відділу «Стародавньої історії України» Кафедри українознавства Інституту Східної Європи, кандидат історичних наук, доцент, лауреат Міжнародної премії ім. Короля Данила Галицького Вадим Артюх, завідувач відділу «Філології та журналістики» доктор філологічних наук, професор Зіновій Партико та інші...

Як наголосив під час обговорення свого наукового дослідження доктор історичних наук, професор, академік, завідувач Кафедрою Українознавства, завідувач відділу «Християнська історія», директор Інституту Східної Європи, головний редактор наукового журналу «Українознавець» Віктор Ідзьо: «... Стародавній Перемишль, що консолідував землі Дністро-Дунайського міжріччя давньоукраїнського етносу, відігравав у IX-XIV століттях в українській та європейській політиці, економіці та християнській релігійній культурі, ключову роль...».

Список використаних джерел та літератури:

1. Археология Прикарпатья, Волыни и Закарпатья. (Раннеславянский и древнерусский период). – К., 1990.
2. Багрянородный Константин. Об управлении империей. – М., 1989.
3. Ідзьо В.С. Вчені XIX століття про етногенез Галицької Русі. (До питання локалізації прикарпатських хорватів). Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. – М., 1998. – Т. II. – №2.
- Ідзьо В.С. Стародавній Перемишль (IX-XII). Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. – М., 2000. – Т. IV.
4. Ідзьо В.С. Етногенез, формування території племінного об'єднання прикарпатських хорватів та їх вплив на кристалізацію Галицької Русі. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. – М., 1997. – Т. I. – №5.
- Ідзьо В.С. Хорватське князівство (до питання генези Галицького князівства). Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. – М., 1997. – Т. I. – №6.
- Ідзьо В.С. Вчені XIX століття про етногенез Галицької Русі. (До питання локалізації прикарпатських хорватів). Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. – М., 1998. – Т. II. – №2.
- Ідзьо В.С. Галицько-Волинська держава: Політична та соціально-економічна етноструктура римсько-візантійської доби (до питання етногенезу українського народу). Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. – М., 1998. – Т. II. – №3.
- Ідзьо В.С. Велика чи Біла Хорватія – ранньофеодальна слов'янська держава на території Галичини (V-X ст.). Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. – М., 2000. – Т. IV.
- Ідзьо В.С. Велика чи Біла Хорватія – VI-X століття. До з'ясування питання етногенезу й етнотворення Прикарпатських та Далматійських хорватів Науковий Вісник Українського Університету. – М., 2004. – Т. V.
- Ідзьо В.С. Аналіз історіографії з питань соціально-економічного, політичного становлення та розвитку Галицької держави (III-XIII ст.). Науковий Вісник Українського Університету. – М., 2005. – Т. VII.
- Ідзьо В.С. Вчені XIX століття про етногенез Галицької Русі. (До питання локалізації прикарпатських хорватів). Медобори і духовна культура давніх та середньовічних слов'ян. (До 150 - ти річчя виявлення Збруцького "Святовида". Матеріали наукової конференції 8-9 жовтня, с. Гримайлів. – Львів, 1998.
- Ідзьо В.С. Передумови суспільного, економічного та політичного становлення Галицької держави (II-X ст. н. е.). Перевал. – Івано-Франківськ, 2001. – №4.
5. Ідзьо В.С. Велика чи Біла Хорватія – ранньофеодальна слов'янська держава на території Галичини (V-X ст.). Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. – М., 2000. – Т. IV.
- Ідзьо В.С. Стародавній Перемишль (IX-XII). Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. – М., 2000. – Т. IV.
- Długosz Jn. Opera omnia. – Cracovie, 1873.
6. Ідзьо В.С. Стародавній Перемишль (IX-XII). Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. – М., 2000. – Т. IV.
- Ідзьо Віктор. Зародження і становлення християнства на території Подністров'я та Посяння в III-XIII століттях. Наукове видання. – Івано-Франківськ "Сімік", 2014.
7. Ідзьо В.С. До питання чехо-моравського впливу на літературу, культуру та релігію стародавньої України-Русі (IX-XIII століть). Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. – М., 2000. – Т. V.
- Ідзьо В.С. Розвиток християнства (східного і західного) в контексті функціонування язичництва в Україні-Русі в IX-XIII століттях та його культурно - мистецькі аспекти. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. – М., 2003. – Т. VII.
- Ідзьо Віктор. До питання чехо-моравського та західного релігійного впливу на культуру стародавньої України-Русі (IX-XIII ст.). Історія релігій в Україні. – Книга I. Матеріали XV-ї Міжнародної Наукової Конференції. Львів, 16-18 травня 2005р. – Львів "Логос", 2005.
8. Ідзьо Віктор. Ретроспективний аналіз джерел з питань розвитку українського християнства в IX-XI століттях. – Мандрівець. – Тернопіль, 2002. – №1.
- Ідзьо Віктор. Зародження, становлення та кристалізація християнства на території Галичини (III-XIII ст.). Науковий Вісник Українського Університету. – М., 2006. – Т. X.
- Ідзьо Віктор. Зародження становлення та кристалізація християнства на території Подністров'я. Мультинаціональна культурно-історична спадщина Наддністрянщини. – Івано-Франківськ "Лілея-НВ", 2001.
9. Ідзьо В.С. Релігійне світобачення стародавніх народів на території України в епоху язичництва та раннього християнства за свідченнями письмових та археологічних джерел з Українського Прикарпаття та Подністров'я. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. – М., 2003. – Т. VIII.
10. Ідзьо В.С. Розвиток християнства (східного і західного) в контексті функціонування язичництва в Україні-Русі в IX-XIII століттях та його культурно-мистецькі аспекти. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. – М., 2003. – Т. VII.
- Ідзьо В.С. Стародавній Перемишль (IX-XII). Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. – М., 2000. – Т. IV.

- 11.Ідзьо В.С. Процеси формування Української держави та християнства згідно свідчень арабських та візантійських джерел (IX ст.). Науковий Вісник Українського Університету. – М.,2002. – Т.ІІ.
- 12.Ідзьо Віктор. Галицьке Євангеліє – 1144-2004. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. – М.,2004. – Т.Х.
- Ідзьо Віктор. Галицька держава: процеси етнотворення та становлення (III-XII ст.). – Львів: “Камула”,2005.
- Ідзьо Віктор. Релігійна культура Європи та зародження, становлення і розвиток християнства на території України. – Львів“Ліга-Прес”, 2007.
- Ідзьо Віктор. Галицьке Євангеліє як мовна, літературна та історична пам’ятка 1144 року. Українознавець. – Львів,2007. – Ч.V.
- Ідзьо Віктор. Галицьке Євангеліє як мовна, літературна та історична пам’ятка 1144 року. Науковий щорічник XVIII Міжнародної конференції “Історія релігій в Україні”. – Львів “Логос”,2008. – Книга II.
- Ідзьо Віктор. Галицьке Євангеліє як релігійна, мовна, літературна та історична пам’ятка 1144 року. Історико-релігійні та етнокультурні особливості Галицького регіону в загальноукраїнському контексті. Матеріали Міжнародної наукової конференції. Галич, 14-15 травня 2010 року. Інформаційно-видавничий відділ Національного заповідника “Давній Галич”. – Галич,2010.
- Ідзьо Віктор. Галицьке Євангеліє як релігійна, мовна, літературна та історична пам’ятка 1144 року. Проблеми поетики. Збірник наукових праць. Інститут Філософії Київського національно університету ім. Т.Шевченка. – Київ “Твім інтер”,2010. – Випуск 29. – Частина I.
- 13.Ідзьо В.С. Князь Володимир Володарович – фундатор Галичини. Науковий Вісник Українського Університету. – М., 2004. – Т.V .
- 14.Ідзьо Віктор. До питання чехо-моравського та західного релігійного впливу на культуру стародавньої України-Руси (IX - XIII ст.). Історія релігій в Україні. – Книга I. Матеріали XV-ї Міжнародної Наукової Конференції. – Львів,16-18 травня 2005 р. – Львів “Логос”, 2005.
- Ідзьо Віктор. Політичні та релігійні взаємовідносини України - Русі з Візантійською імперією у IX-X століттях та в час прийняття великим київським князем Володимиром Святославовичем християнства. – Мандрівець. – Тернопіль. Травень-червень,2003. – №3.
- 15.Ідзьо Віктор. Українська держава в XIII столітті. – Івано-Франківськ “Нова зоря”,1999.
- Ідзьо Віктор. Українська держава в IX-XIII століттях. – Львів “Сполом”, 2004.
- Ідзьо Віктор. Українська держава в IX-XIII століттях. – Вид. 2. – Львів “Сполом”, 2010.
- Ідзьо Віктор. Українська держава в IX-XIV століттях. – Львів “Сполом”, 2017.
- 16.Ідзьо В.С. Процеси формування Української держави та християнства згідно свідчень арабських та візантійських джерел (IX ст.). Науковий Вісник Українського Університету. – М., 2002. – Т.ІІ.
- Ідзьо В.С. Розвиток християнства (східного і західного) в контексті функціонування язичництва в Україні-Руси в IX-XIII століттях та його культурно-мистецькі аспекти. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. – М.,2003. – Т.VII.
- Ідзьо Віктор. До питання чехо-моравського та західного релігійного впливу на культуру стародавньої України-Руси (IX-XIII ст.). Історія релігій в Україні. – Книга I. Матеріали XV - ї Міжнародної Наукової Конференції. Львів, 16-18 травня 2005 р. – Львів: “Логос”,2005.
- 17.Ідзьо Віктор. Українська держава в XIII столітті. – Івано-Франківськ ”Нова зоря”,1999.
- 18.Ідзьо Віктор. Перемишчина: спроба відновлення історичної пам’яті. Пропам’ятна книга українських діячів Перемищини XIX - XX століть”. – Перемишль-Львів “Сполом”, 2009. – Т.ІІ.
- Ідзьо Віктор. Стародавній Перемишль (IX-XIIст.): зародження та становлення української християнської релігійної культури на Сяні. – Львів “Сполом” , 2010.
- 19.Исаевич Я.Д. Культура Галицко-Волынской Руси. Вопросы истории. – М.,1973. – №1.
- 20.Исаевич Я.Д.Из истории культурных связей Галицко-Волынской Руси с западными славянами. - В кн.: Польша и Русь. – М.,1974.
- 21.Исаевич Я.Д. О древнейшей топонимии Прикарпатья и Верхнего Побужья. – Славянские древности. – К., 1980.
- 22.Исаевич Я.Д. “Роль культурной спадщины Киевской Руси в развитии межслов’янских зв’язків доби феодалізму”. З історії міжслов’янських зв’язків. – К.,1994.
- 23.Иконников В.С. Опыт русской историографии. – Спб.,1911. – Т. I-II.
- 24.Карташов А.Н. Начерки по истории русской церкви. – Париж,1959. – Т.І.
- 25.Крип’якевич І.П. Галицько-Волинське князівство. – К.,1984.
- 26.Линниченко И. Взаимные отношения Руси и Польши до половины XIV столетия. – К.,1884.
- Długosz Jn. Opera omnia. – Cracovie,1873.
- 27.Могитич І.Р. З історії міжслов’янських зв’язків у сфері архітектури ранньосередньовічної архітектури (Галицько-Волинська Русь та Західні слов’яни X-XIII ст.). З історії міжслов’янських зв’язків. – К.,1994.
- 28.Насонов А.Н.Русская земля и образование территории древне русского государства. – М.,1951.

- 29.Никольский Н.К. К вопросу о следах мораво - чешского влияния на литературных памятниках домонгольской эпохи. Вестник Академии Наук СССР. – М.,1933. – №8.
- 30.Патерик Печерского монастыря. – Спб., 1911.
- 31.Пашуто В.Т. Очерки по истории Галицко-Волынской Руси. – М.,1950.
- 32.Петигирич В.М. Из истории экономических и культурных связей Галицко-Волынской Руси в X-XIII вв. (По данным археологии). В.кн. Славянские древности. – К.,1980.
- 33.Рыбаков Б.А. Торговля и торговые пути. В кн. История культуры древней Руси. – М. - Л.,1948. – Т.1.
- 34.Рогов А.И. Русско - польские культурные связи в эпоху Возрождения. – М.,1966.
- 35.Раппопорт П.А. Военное зодчество западно - русских земель X - XIV вв. – Л.,1967.
- 36.Раппопорт П.А. К вопросу о сложении галицкой архитектурной школы. В кн.: Славяне и Русь. – М.,1968.
- 37.Руський літопис. За редакцією Л.Махновця. – К., 1989.
- 38.Сказания о начале Чешского государства в древнерусской письменности. Предисловие, комментарий и перевод А. И. Рогова. – М.,1971.
- Floria B.N. Vaslavska legenda a borisovskoglebovsky kult. – Ceskoslovensku casopis historicku, 1978. – №1.
- 39.Суворов Н.С. Библиографическая летопись. – Спб.,1917. – Кн. II. – III.
- 40.Томашівський С. До Історії Перемишля та його єпископської катедри. – Записки ЧСВВ. – Варшава, 1927.
- 41.Чубатий М. Історія християнства на Русі-Україні. – Рим– Нью-Йорк,1965.
- 42.Шафарик П. Славянские древности. – М.,1848. – Т.1. – Кн.1. – Перевод О.Бодянского.
- 43.Analecte Cracoviensia,1975.
- 44.Biuletyn historii sztuki. – Krakow, Warszawa, 1962. – №26.
- 45.Byzantinoslavica,1930. – R.II. – S.V. 2; – R. III. – S.V. 2.
- 45.Dvornik F. The making of Central and Eastern Europe. – London,1949.
- 46.Dlugosz Jn. Opera omnia. – Cracovie,1873.
- 47.Zagiba Fr. Zur Geschichte Kyrills und Methods und der beyrischen Ostmissionen Jahrbucher bur geschichte. – Ostenropas,1961.
- 48.Zaki A. Na szlaku wykopalisk. “Słowo Powszechne”. – Krakow,1960,18/6.
- 49.Kissene Nagypal J. A karcsai reformatus templom helyreallitasa. – Muelemek vedelem,1971. – K.15. – №1. – №4,
- 50.Macartney C.A. The Magiars in Ninth Centure. – Cambridge, 1930.
- 51.Ochrona zabytkow. – Warszawa,1961, r.14. – Z.1/2.
- Sztuka polska przedromanska i romanska do schylku XIII wieku. – Warszawa,1971.
- 52.Surovy B. Arxitektura svedectvi dob. – Praha,1977.

Віктор Ідзьо

**Християнська культура давнього Перемишля за свідченнями
археолгічних джерел – починалася з перемишльського замку.
Істори́ко-фотографічне дослідження**

Подано до друку 5.05.20 р. Підписано до друку 6.6.20р.
Формат видання 60/ 84 1/16. Папір офсетний. Умовн.друк.арк.10,25
Зам.56. Тираж 300 екз.

«Видавництво Інституту Східної Європи»

Адреса видавництва:

Україна, 79008, м. Львів, вул. Тесленка д.2,
тел: (097) 496-22-40, факс:(0322)97-10-38.

E-mail:ukrainoznavezz@ukr.net

www.easterneurope.nethouse.ua

**Інститут Східної Європи
Eastern-European Institute**

Віктор Ідзьо

**Християнська культура давнього Перемишля за свідченнями
археологічних джерел починалася з перемишльського замку.
Історико-фотографічне дослідження**

Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2020

